

КОМП'ЮТЕРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто питання щодо застосування комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання німецькій мові у вищій школі у світлі інформатизації та комп'ютеризації освіти, визначаються їх можливості в організації навчальної діяльності, узагальнюються деякі результати проведеної автором дослідно-експериментальної роботи.

Ключові слова: комп'ютерні технології, інформаційно-комунікаційні технології, інформатизація освіти, комп'ютеризація освіти, електронні засоби навчання.

В статье рассматриваются вопросы применения компьютерных и информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения немецкому языку в высшей школе в аспекте информатизации и компьютеризации образования, определяются их возможности в организации учебной деятельности, обобщаются некоторые результаты, полученные автором в ходе проведённой экспериментальной работы.

Ключевые слова: компьютерные технологии, информационно-коммуникационные технологии, информатизация образования, компьютеризация образования, электронные средства обучения.

This article examines the problems of using computer and information technologies in the process of studying German in higher education system, defines its capabilities in organizing the process of studying, summarizes the results of the experimental work.

Key words: computer technologies, information communicative technologies, informatization of the studying process, studying process computerization, electronic education means.

Динамізм сучасних суспільних перетворень викликає до життя потребу у фахівцях, які вміють аналізувати мінливі соціально-економічні, політичні, соціогуманітарні та інші тенденції, реалізовувати нестандартні рішення в ситуації ринкової конкуренції, усувати стереотипізацію з виробничої та особистісних сфер, які поглиблюють свою гуманістичну спрямованість. У цих умовах найважливішим завданням вищої школи стає випуск професійно компетентного фахівця, який володіє цілим комплексом компетентностей (комунікативною, інформаційною, інтелектуально-педагогічною тощо).

У багатьох публікаціях, починаючи з 90-х років ХХ століття, визначається впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій як один із засобів гуманізації та гуманітаризації процесу навчання, стверджується, що саме вони уможливають однаковий доступ до єдиної бази освітньої інформації. Теза про те, що узагальнені знання будуть вільно розповсюджуватися в суспільстві, а освітне та наукове співтовариство сформується як інтелектуальне об'єднання людей, що співпрацюють через комп'ютерно-опопоміжковану комунікацію, поки що, на жаль, залишається не повністю освоєною практично. Хоча в цьому процесі сьогодні спостерігаються значні зрушення, передусім, у провідних країнах і освітніх інституціях, які мають можливості повної комп'ютеризації та інтернетизації. Але процес адаптації користувачів до нового, інформаційного, електронного середовища комунікації в усіх сферах людської діяльності потребує більше часу, ніж технічне переобладнання в організаціях (із цього приводу писали Б. Коссов, І. Розіна, М. Соболева, І. Якиманська та ін.).

Безумовно, без комп'ютера сьогодні неможливо уявити навчальний процес. Комп'ютер використовується не тільки вчителями фізико-математичного циклу, природознавства та професійної освіти, але й гуманітарних предметів, у навчальних закладах усіх типів (навіть у дитячих садках) – задля навчання обдарованих дітей, дітей з відхиленнями в розумовому розвитку, а також із фізичними вадами. Шкільні вчителі застосовують комп'ютер у трьох напрямках: 1) комп'ютер як інформаційний засіб для підготовки до занять (пошук, добір, створення, тиражування інформації); 2) засіб діагностики, тренінгу, корекції знань, умінь і навичок учнів; 3) засіб можливого полегшення праці з педагогічною документацією.

Розвиток комп'ютеризації освіти розширює коло навчальних завдань, наприклад: використання задач на моделювання та імітацію, задач нового типу (на «заглиблення» учнів у соціальне середовище чи виробничу ситуацію, на рефлексію учнями своєї діяльності тощо). З'явилися принципово нові засоби інформаційних технологій навчання: навчальні ігри та ігрові середовища, експертні системи, гіпертекстні навчальні системи тощо. Широкі дидактичні можливості надаються мережею Інтернет: пошук необхідної навчальної або науково-методичної інформації, створення Інтернет-сайтів, які формують простір для комунікації та розміщення навчальних матеріалів, вести облік результатів навчання, здійснювати зв'язок між учасниками навчального процесу тощо. Зрозуміло, що викладач має бути компетентним у комп'ютерно-технологічному плані (тобто володіти достатньо високим рівнем інформаційної компетентності), оскільки від нього вимагатиметься не лише вміння зайти до сайту або зв'язатися зі студентом за допомогою певного з доступних засобів телекомунікацій, а й володіння знаннями, необхідними для використання html-генерувальних програм (FrontPage, Dream Weaver, Netscape Composer) та вміння виконувати функції вебмайстра. Слід зазначити, що за допомогою комп'ютера здійснюється дистанційне навчання, «яке робить можливим надання різноманітних освітянських послуг у найвіддаленіших районах країни і світу будь-яким суб'єктам навчання» [1, с. 166].

Мета статті. Визначити специфіку використання комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання німецькій мові у вищій школі.

Професійна підготовка вчителя іноземної мови потребує ґрунтовної спеціалізації всього навчального матеріалу вже на початковому етапі навчання мові. Так, головними цілями навчального курсу «Практичний курс німецької мови», безумовно, є розвиток мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетентностей студентів, формування навчальної та професійно-комунікативної компетентностей. Але, на нашу думку, уведення до змісту цього курсу інформаційної складової не лише сприятиме формуванню інформаційної компетентності, але й допоможе забезпечити інтеграцію студентів у систему вищої школи, сприятиме формуванню професійної компетентності, розвиватиме інтерес до німецької мови та Німеччини, а також створюватиме атмосферу сприяння вияву та розвитку особистісних характеристик студентів.

Застосування ІКТ у процесі вивчення німецької мови може стати засобом вивчення теоретичного матеріалу великими, логічно завершеними блоками, з одного боку, а з іншого – засобом формування комунікативних і мовленнєвих умінь та навичок студентів. Теоретичні питання (спостереження над мовним матеріалом, його аналіз, класифікація, встановлення певних закономірностей тощо) доцільно вивчати за допомогою інтерактивної дошки SMART Board із відповідним програмним забезпеченням у вигляді презентації блок-схем та узагальнених таблиць, алгоритмів, які є стислим викладом і зображенням основних положень навчального матеріалу. Текстові або графічні повідомлення, слайди, відеосюжети, об'єкти реального світу та інший наочний матеріал дозволяє викладачеві образно та динамічно моделювати на екрані інтерактивної дошки будь-який мовний процес або мовленнєве явище, комунікативну ситуацію, реалізувати дидактичне завдання, презентувати статичні або динамічні таблиці.

Комп'ютерні технології дозволяють організувати навчання як у фронтальному режимі, застосовуючи інтерактивну дошку, так і в індивідуальному, залучаючи персональні комп'ютери з відповідними навчально-тренувальними програмами. Сучасні електронні посібники з німецької мови (наприклад, «Planet», «Deutsch als Fremdsprache», «Passwort Deutsch» тощо) забезпечують практично необмежені можливості вивчення нового навчального матеріалу, повторення, тренування у будь-яких видах навчальної діяльності. Матеріали, що пропонуються електронними посібниками (навчальні, тренувальні, контрольні), можна використовувати фрагментарно, залежно від дидактичної мети заняття і рівня сформованості мовних і мовленнєвих умінь і навичок студентів. Наприклад, на I курсі (1 семестр) доцільно застосовувати відеокурс «Planet» [4] (Hueber Verlag, 2004, 2005, 2006, 2007) для повторення шкільної програми (Теми: «Хобі», «Спорт», «Мій робочий день», «Школа» тощо). Позитивними якостями цього курсу є те, що країнознавча інформація вводиться в заняття в ігровій, цікавій формі, розглядаються повсякденні життєві ситуації, в які щодня попадають люди. Виконувати можна в будь-якій послідовності, тема обирається залежно від теми заняття. Сюжет триває 5-7 хвилин. До кожного сюжету є вправи: питання до сюжету (на розуміння його змісту, на пояснення лексичного значення слова, на складання питань до тексту або його плану тощо). Завдання спрямовані не лише на розширення словникового запасу студентів, але й на формування їхньої вимови, а також на створення емоційного фону доброзичливості, творчості. Наприкінці кожного завдання пропонується питання типу: Чи сподобався сюжет? Дайте йому оцінку. Висловіть свою думку щодо ситуації. Підкреслимо, що створення особливої емоційної атмосфери – особлива риса всіх автентичних німецьких електронних посібників. Наш досвід засвідчив, що цей посібник більш доцільно використовувати наприкінці заняття при підведенні підсумків та узагальненні.

Комп'ютер допомагає організувати всебічний (первісний, поетапний, підсумковий) контроль навчального процесу, що забезпечує зворотній зв'язок між викладачем і студентом, об'єктивність їхніх оцінювання досягнень.

Отже, комп'ютер як засіб навчання німецькій мові в нашій експериментальній роботі використовувався для того, щоб:

- 1) полегшити студентам процес набуття різних мовних, мовленнєвих, комунікативних навичок;
- 2) урізноманітнити вправи і завдання;
- 3) контролювати виконання студентами різних вправ і завдань;
- 3) адаптувати вправи до кожного студента, забезпечуючи негайну реакцію;
- 4) сформувати і розвинути у студентів уміння об'єктивної самооцінки своїх знань;
- 5) уникнути проблеми виникнення психологічного бар'єру при вивченні іноземної мови (скутість, сором'язливість, страх помилитися тощо);
- 6) навчити студентів швидко відшукувати потрібну інформацію та оцінювати її;
- 7) формувати інформаційну та комп'ютерну грамотність, інформаційну компетентність.

Отже, комп'ютерні та інформаційно-комунікаційні технології, застосовані у процесі навчання німецькій мові, сприяють розвитку не тільки умінь і навичок усного і письмового мовлення, навичок читання та аудіювання, але й формуванню інформаційних умінь і навичок студентів, а саме:

- 1) уміння користуватися програмою розпізнання мовлення: введення відповідей за допомогою мікрофона;
  - 2) уміння брати участь в інтерактивних діалогах з комп'ютером;
  - 3) уміння читати графіки візуалізації мовлення (вимови);
  - 4) уміння працювати з анімаційними роликами, які демонструють артикуляцію звуків;
  - 5) уміння планувати заняття за допомогою комп'ютера;
  - 6) уміння діагностувати, корегувати, оцінювати свої знання за допомогою комп'ютера;
  - 7) уміння користуватися SmartStat – технологією, яка допомагає визначити готовність до іспитів тощо.
- Таким чином, комп'ютерні технології сьогодні – це новий спосіб передачі знань, який відповідає

якісно новому змісту навчання і розвитку особистості. Цей спосіб дозволяє студенту вчитися з інтересом, знаходити джерела інформації, виховує самостійність і відповідальність при отриманні нових знань, розвиває дисципліну інтелектуальної діяльності. Саме комп'ютеризація є одним із напрямків удосконалення технології навчання у ВНЗ: «створення автоматизованих навчальних програм дозволяє тиражувати і широко поширювати найбільш вдалі педагогічні прийоми, є технічною основою концентрації педагогічної майстерності» [2, с. 75 – 76]. Сучасні програми, навчальні комплекси дозволяють розв'язувати проблему індивідуалізації підготовки фахівців; навчання студентів за допомогою ЕОМ в діалоговому режимі, що підвищує їхній інтерес до навчання.

Література

1. Коррекционно-обучающие программы повышения уровня профессионального развития учителя: [учеб. пособ.] / [под ред. Л. М. Митиной]. – М. : Московский психолого-социальный ин-т; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. – 304 с. – (Библиотека педагога-практика).
2. Панина Т. С. Развитие творчества учителя в системе повышения квалификации: [монография] / Т. С. Панина. – Кемерово: Изд-во Кемеровского гос. ун-та, 1999. – 250 с.
3. Passwort Deutsch. Підручник 2 : курс для вивчення німецької мови : [навчальний посібник] / Ulrike Albrecht, Christian Fandrych, Gaby Grüßhaber. – К. : Методика, 2007. – 176 с.
4. Planet : Unterhaltsame und informative Szenen zu den Themen: Schule, Hobby, Sport, Mein Tag, Einkaufen, Wohnen / Zu Hause : [Электронный ресурс]. – 30 мин. – Hueber Verlag, 2007. – 1 DVD. – Format : DV Pal; 16:9. – Название с контейнера.